

Frå skulehus til pilegrimsgard

Av Sigmund Sunnanå

Denne artikkelen blei først trykt i jubileumboka: Nytt skudd på gammel stamme. Utstein Pilegrimsgard 2002 – 2012.

Det første skulehuset i Klosterkrinsen stod på andre sida av vegen som går forbi pilegrimsgarden. Dette huset vart bygt på slutten av 1860-talet på garden Kåda, men vart i 1882 flytta til Klosterkrinsen. Huset hadde ei skulestove med plass for 30 elevar i eine enden, og ein lærarbustad som inneheldt eit rom + kjøkken og gang i den andre. Huset var lite og ulagleg på alle måtar. Klasserommet var altfor lite i forhold til elevtalet i krinsen, og lærarbustaden lite tenleg som bustad for ein lærar med familie. I første omgang vart det kjøpt lærarjord og sett opp ny lærarbustad, og lærarbustaden i skulehuset vart omgjort til klasserom. På 1920-talet var kravet om nytt skulehus framme i skule- og heradstyret fleire gonger. Det var stor usemje om ein skulle byggja på det gamle huset eller byggja nytt. Skulestyret ville byggja nytt, og dette vart til slutt vedteke av heradstyret.

Formann i skulestyret, Vilhelm Sunnanå, laga skisse til eit relativt stort bygg på grunnlag av typeteikningar frå departementet. Dei tekniske løysingane, materialbruken og kostnadene vart sette opp i samarbeid med Martin Hodnefjell som var ein flink bygningsmann. Planane omfatta to relativt store klasserom, ein kvist for mellom anna undervisning i handarbeid for jenter og til bruk for framhaldsskulen, og eit stort kjellarrom som kunne nyttast til opplæring i sløyd og kroppsøving og dessutan lagerrom med meir. I tillegg kom lærarrom og rom for undervisningsmateriell, uthus og ein relativ stor leikeplass framfor huset.

Då planane vart lagde fram for heradstyret, vart det stor strid om behovet for kvisten. Saka var føre i heradstyret fleire gonger. Kvisten var kostnadsrekna med ei nettoutgift på kr. 300,- for heradet, og saka gjekk til slutt gjennom med ordførar Lars Ramndal si dobbeltstemme. Heile bygget kosta kr. 9000,-. Statstilskottet var på kr 6000,- så nettokostnaden for heradet vart kr. 3000,-. Bygget stod ferdig i 1933.

Klosterkrinsen fekk med dette eit tidsmessig skulehus som var stort nok til å kunne tilpassast både auka elevtal og nye fag og klassesdelingsreglar. Bortsett frå ein periode i 1941/42 då huset var rekvirert til bustad for tyske soldatar medan fortet på Fjøløy vart bygt opp, var huset skulestad for alle elevane i krinsen for 1. – 7. klassesteg fram til 1966. Då vedtok kommunestyret i Rennesøy å slå saman Klosterkrinsen og Vaulakrinsen med Vaula som skulestad. Sidan Vaula skule ikkje hadde tilstrekkeleg med rom, skulle elevane i 1. -3. klasse inntil vidare gå på Utstein Kloster skule, og i ei overgangstid kunne begge skulehusa nyttast slik det var mest føremålstenleg. Dette førte til at skulehuset i

Klosterkrinsen vart nytta som skulestad for elevane på 1. - 3. klassesteg både for Kloster- og Vaulakrinsen fram til 1990 då skulen vart lagt ned.

I dette huset tok barna i Klosterkrinsen sine første steg på kunnskapens veg. Dei lærde å lesa og rekna. Kristendomskunnskap var eit viktig fag. Kravet var at elevane skulle kunne det meste i bibelsoga og katekisma utanåt, og dei lærde salmar som var ein skatt dei bar med seg som vaksne. Forteljingar frå historie og lesing av barnebøker og annan litteratur gav fine og varige opplevingar. For mange elevar var samværet med kameratar og leiken i friminuttane noko av det aller kjekkaste. Gjennom arbeid og strev med tileigning av bokleg lærdom, etisk og moralsk påverknad, samvær og glede i leik og kameratskap gav elevane eit grunnlag som dei kunne byggja livet sitt vidare på. På skulen møtte nok dei fleste elevane både opp- og nedturar. Dette kunne også vera ei viktig førebuing for seinare liv så sant ikkje nedturane vart så store at dei førde til mindreverdskjensle og lita sjølvtiltru. For skulen har det vore – og er – eit mål at elevane skal bli gagnlege og sjølvstendige menneske i heim og samfunn.

Skulehuset har ikkje berre vore nytta til skule. Det har også tent mange andre føremål i krinsen, til dømes som møtestad for lag og organisasjonar, møterom for foredrag og andre samkomer, vallokale med meir. Både bedehuset, skulehuset og butikken var sentrale samlingsstader for folk i krinsen.

I samband med at elevane i 1990 vart overførde til Vaula skule, skreiv rektor Øystein Hageberg ein farvelsong til Utstein Kloster skule. Songen gir uttrykk for nokre av dei kjensler som følgjer med skulenedlegging.

Tone: Opp i Fjellveien--

Kjære gamle skulen vår
Snart igjen aleina står
Me har pakka og ska flytta inn te Vaula
Det e rart å tenka på
Atte me ska slutta nå
Det e heilt naturligt
Om me felle tårer--

Bestefar og bestemor
Mor og far og søster, bror
Her dei gjekk og fekk sin aller første kunnskab
Lærte lesa, skriva tal
Det va møyje strev og bal
Ittekvart så greidde de
det aller mesta--

Her va store legeplass
Her stod ein gong udedass
Me slo ball og boksen av
Og spende fotball
Og me gav eit lide vink
Gjorde mange hopp og hink
Politi og tjuv og katt og mus og tikken--

Men nå e det ganske slutt
Og me fyre ein salutt
Gjer honnør og skrøyd te gamle, goe skulen
Utstein Kloster du va bra
Du va jammen god å ha
Lenge leve i vårt minne
Kloster skule !!!

Etter 1990 er skulehuset blitt nytta til ymse aktivitetar, mellom anna har ein ungdomsklubb hatt rom der, like eins ein frisørsalong, huset har dessutan hatt rom for fotpleie, gitt lagerplass til Sanitetsforeininga med meir. I fleire år vart huset også nytta til kunstutstillingar. I 2002 selde Rennesøy kommune huset til stiftinga Utstein Pilegrimsgard for kr. 500 000,-.

Huset har i det siste tiåret blitt rehabilitert og ombygd slik at det skal vera tilpassa føremålet og bruken for pilegrimsgarden. Ved hjelp av små midlar og stor frivillig innsats er den gamle skulen blitt renovert rom for rom. Det største løftet var underetasjen som i dag husar 6 vakre rom for overnatting med bad og toalett (hotellstandard). Denne etasjen inneheld dessutan diverse lagerrom og tekniske rom. I første etasje er det laga kjøkken og toalett. Gangar og trappegang er isolert og pussa opp. Kontor, stover og rom for servering av mat står ferdige, og ikkje minst er det laga til eit kapell – eit rom for stille, bønn og åndeleg rettleiing. Utvendig er det skifta vindauga og kledning. Det er strenge vernereglar for området. Ytre sett har Pilegrimsgarden fått tilbake det vakre uttrykket den hadde som nytt skulehus.

Føremålet for Pilegrimsgarden er at det skal vera ein stad for stille, bønn og åndeleg rettleiing. Det var nok meir støy og liv i huset då det vart nytta til skule. Både som skule og pilegrimsgard inneheld huset djupast sett noko felles: ei streiving for den enkelte til å finna seg sjølv og å utvikla seg i høve til sin Gud og sine medmenneske. Skulehuset blir nå teke vare på i andre former og nye funksjonar på ein verdig måte.